

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis
Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev
De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo**

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XLII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

vel Ecclesie tuae prejudicium generetur. Datum Laterani v. l. Nonas Maij, anno x. l.

CAPVT XLI.

Synopsis.

I. Adversus ea quae supra dicta sunt nonnulli quaedam argumenta opponunt ut probent Arelatenses Episcopos nunquam fuisse usos auctoritate Vicarij apostolicae sedis. Aperiunt ratio concilianda istius contradictionis.

II. Inve tamen adeo antiqua nihil afferri certi potest, nisi quod certum est extraordinariam illam Arelatensium Episcoporum auctoritatem viguisse à temporibus Zozimi usque ad sanctum Gregorium.

III. Ex capite Artaldus quidam colligunt Archiepiscopum Arelatensem fuisse subiectum Archiepiscopo Narbonensi. Videntur Correctores Romani mendum heic esse, istudque caput pronuntiarunt intelligendum esse de Episcopo Electensi in prima Narbonensi. Quos recte in hoc reprehendit Bosquetus.

IV. Certum est heic non agi de Episcopo Arelatensi, sed de Helenensi apud Ruscinones; quoniam erat Artaldus, ut patet ex veteribus monumentis illorum temporum. Artaldo successit Ermengaudus.

V. Caput illud non posse intelligi de Episcopo Electensi hinc probatur quod avo Urbani II. nondum Episcopus institutus erat in monasterio Electensi.

I. **A**DVERSUS ea quae huc usque dicta sunt de eximia illa Archiepiscoporum Arelatensium auctoritate quidam opponunt subscriptiones quorundam Conciliorum, & alia quaedam veteris aevi monumenta, ex quibus colligi videtur aut vicariam illam dignitatem rem vanam ac futilem fuisse, aut certe eos illa nunquam usos fuisse. Sed si quis diligenter & accuratè expendere velit fidem rerum à nobis proditarum, inveniet profectò Arelatenses Episcopos verè usos esse ea auctoritate quam illis concesserant Summi Pontifices cum bona Principum venia. Perturbatus esse potest in veteris codicibus, ut saepe accidit, ordo subscriptionum, uti jam adnotatum est à viris doctissimis. Præterea ea tum fortassis erat publica Gallicanae Ecclesiae disciplina, ut tamenetsi Vicariorum apostolicae sedis prerogativam agnoscerent, loco tamen non cederent, nisi quatenus ordinatione antiquiores erant.

II. In re tamen adeo antiqua & obscura nihil certi afferre possumus, nisi quod, uti diximus, certum est extraordinariam illam Arelatensium Episcoporum auctoritatem viguisse à temporibus Zozimi usque ad Gregorium Magnum; quamvis verum sit eam variis interim procellis jaectatam fuisse, prout Romanis Pontificibus displicebat istorum Vicariorum audentia. Qua de re fusè disseruimus supra, ubi occasio tulit.

III. Ceterum antè quam finem ultimum

Tom. II.

imponam huic causae, res postulare videtur ut qui Arelatenses Episcopos ostendimus praelatos fuisse universis Episcopis Gallicanis, in primis verò Narbonensi, eum subtrahamus jurisdictioni Archiepiscopi Narbonensis, cui subiectum illum fuisse nonnulli colligunt ex capite Artaldus apud Gratianum, ubi sic legitur ex Gestis Urbani secundi: *Artaldus Arelatensis Episcopus, Narbonensis Ecclesiae suffraganeus, Romam consecrandus ad Dominum Papam Urbanum venit. Suus quippe Archiepiscopus cum consecrare volebat &c.* Viderunt Correctores Romani mendum heic esse, pronuntiaruntque heic agi de Episcopo Electensi, qui verè est suffraganeus Archiepiscopi Narbonensis. Sed illos ob hanc emendationem reprehendit vir illustrissimus Franciscus Bosquetus Episcopus Monspelienfis: qui retinendam esse putat vulgatam lectionem, ut capitis istius auctoritate probet Arelatensem Episcopum fuisse olim subiectum Archiepiscopo Narbonensi.

IV. Contrà certum est heic non agi de Episcopo Arelatensi, sed de Helenensi, sive Elenensi, ut tum scribebant, in finibus Galliae Narbonensis. Hanc emendationem, quae alioqui manifesta est, aperit verustissima canonum collectio MS. quae extat in Bibliotheca regia, ubi legitur: *Artaldus Alanensis Episcopus &c.* Præterea Artaldus sedebat in cathedra Helenensi anno M X C. XVIII. Kal. Octobris, ut constat ex Chartulario illius Ecclesiae; & Concilio Nemausensi interfuit anno M X C. VI. mense Julio, ut legitur in veteri charta MS. monasterij Rivipullensis in diocesi Aulonensi. Helenensis porò Ecclesia tum suffraganea erat Ecclesiae Narbonensis citra omnem controversiam. Oportuit autem Artaldum fuisse defunctum ante annum millesimum centesimum primum. Etenim Nonis Maij illius anni Ermengaudus Helenensi cathedrae praesidebat.

V. De Electensi porò sive Alectensi Episcopo, tamenetsi sit semperque fuerit suffraganeus Ecclesiae Narbonensis, istud caput intelligi non posse hinc probatur quod avo Urbani II. Alectensis Episcopus nullus erat in provincia Narbonensi, qui beneficio demum Ioannis XXII. institutus est in monasterio Alectensi.

CAPVT XLII.

Synopsis.

I. Vicariatus Augustino Cantuariensi Archiepiscopo concessus fuit ut privilegium personale. Cantuarienses porò Archiepiscopi non nisi diu post ista tempora facti fuerunt Vicarij apostolicae sedis.

Q

Paris. bibl. pag. 11.

Apud lib. pag. 11.

Paris. bibl. pag. 11.

I I. Simplicius Papa vices suas per Hispaniam concessit Zenoni Episcopo Hispanensi, absque ulla jurisdictione, tantum ut canones & decreta apostolica sedis servari procuraret.

I I. Hormisdæ vices suas per Hispaniam concessit Joanni Episcopo, sive ille Tarraconensis fuit, sive Illicitanus.

I V. Verum non e tribuit tantam potestatem quanta tributa fuerat Episcopis Thessalonicensibus & Arelatenensibus. Explicatur istius potestas. Fuit simplex delegatio absque jurisdictione.

V. Dispar ratio est Sallustij Episcopi Hispani, cui idem Hormisdæ vicariatum concessit cum jurisdictione conjunctum. Mandata porro illi data non undequaque conveniebant cum mandatis que data fuerant Episcopis Ecclesiarum Thessalonicensis & Arelatenensis.

V I. Idem Hormisdæ vices suas contulisse dicitur in Gallia sancto Remigio Remensi Episcopo. Verum litera Hormisdæ de vicariatu Remigij respuuntur ab eruditiss.

V I I. Sanctus Gregorius vices suas in Sicilia commisit Maximiano Episcopo Syracusano. Sed hoc privilegium fuit personale.

V I I I. Idem Gregorius sollicitus de Angliæ fide Christiana imbuendis, illuc misit Augustinum Abbatem; quem postea Episcopum ordinari iussit, Pallioque decoravit.

I X. Vices apostolica sedis illi data sunt cum Pallio, cum quo ea dignitas conjuncta erat. Porro privilegium illud fuit personale. Posterioribus seculis Archiepiscopus Cantuariensis erat Legatus natus sedis apostolicæ in Anglia.

I. POST explicatum vicariatum Ecclesiæ Arelatenensis, res postulare prima fortassis fronte videretur ut etiam ageremus de dignitate Ecclesiæ Cantuariensis, cujus Archiepiscopus Augustinus apostolicæ sedis Vicarius fuit in Anglia. Verum quoniam privilegium illud personale tantum fuit, non verò perpetuum, ut manifestè colligitur ex epistola Gregorij Magni ad Augustinum, quam Beda recitat, cum præterea constet Cantuarienses Archiepiscopos nonnisi diù post ista tempora factos fuisse Vicarios Romani Pontificis, nos, qui veterum solummodo temporum Vicarios suscepimus examinandos, omittimus hanc materiam, ut quantum fieri poterit paucissimis verbis loquamur de viris illis quorum personis vices suas Romani Pontifices antiquitus commiserunt.

II. Primus hujusce generis Vicarius occurrit Zeno Episcopus Hispanensis, quem Papa Simplicius circa annum **C D L X V I I**, ea dignitate ornans, nulla eum jurisdictione intruxit; tantum eum monuit ut curam canonum & decretorum apostolicæ sedis suscipere in regionibus Hispanicis, ut ea observari procuraret. Talibus idcirco gloriantes indicis, inquit Simplicius, *congruum duximus vicaria sedis nostre te auctoritate fulciri; cujus vigore munitus, apostolica institutionis decreta vel sanctorum terminos patrum nullo modo transgredi permittas.*

III. Sequenti seculo vixit Hispanus alter Episcopus, nomine Ioannes, quem vulgò putant Tarraconensem Episcopum fuisse; cum tamen admoneat auctor catalogi Archiepiscoporum Tarraconensium præfixus volumini Constitutionum provincialium Tarraconensium, in veteri canonum libro hunc Ioannem Illicitanæ Ecclesiæ Episcopum appellari. Ad hunc ergo literas anno **D X X I**, scripsit Hormisdæ Pontifex Romanus; in quibus post laudes ejus, quòd pro ecclesiasticis disciplinis faciendis apostolicam sedem consulisset, hæc addit: *Et quia per insinuationem dilectionis tue nobis est via patefacta providentia, remuneramus sollicitudinem tuam, & servatis privilegiis Metropolitanorum, vices vobis apostolicæ sedis eatenus delegamus, ut inspectis istis, sive ea que ad canones pertinent, sive ea que à nobis sunt nuper mandata servantur, sive ea que de ecclesiasticis causis tue revelationi contigerint, sub tua nobis insinuatione pandantur. Erit hoc studij ac sollicitudinis tua, ut talem te in his que injunguntur exhibeas, ut fidem integritatemque ejus cujus curam suscipis imiteris.*

IV. His verbis Hormisdæ tantam huic Joanni potestatem non tribuit quantum Thessalonicensibus & Arelatenensibus tribuerant olim Romani Pontifices. Sic enim vices illi suas delegat, ut nihil illi licere velit in provincia; tantum illum admonet relationem ad apostolicam sedem mittere quoties ex causæ intra hanc partem Hispaniæ in qua iste habitabat evenirent de quibus necessariò consulenda esset eadem sedes. Ceterum non tribuit illi judicia causarum, neque potestatem convocandi Concilia, necessitatem demum accipiendarum ab eo formatarum non imponit Episcopis peregrè profecturis. Immo in epistola tum scripta ad universos Episcopos Hispaniæ, tamen etsi scribat se constituta ista edidisse post suggestionem Ioannis, nullam tamen illi prærogativam tribuit, neque ejus mandata aut monita spectare jubentur Episcopi Hispani. Vnde patet vicariatum illum fuisse simplicem delegationem absque jurisdictione, tantum ut esset in Hispania qui de omnibus quæ illic evenirent referret ad apostolicam sedem, ne quid alicujus momenti lateret Episcopum Romanum.

V. Eiusdem Hormisdæ beneficio Hispanus alter Episcopus, nomine Sallustius, Hispanensis, ut vulgò putant, Episcopus, vicariatum cum auctoritate conjunctum accepit per Bæticam Lusitaniamque provincias. Nam præter cetera, hanc ei potestatem tribuit ut Concilia congregare possit, ad quæ convenire teneantur Episcopi. Tum

causarum quæ inter Episcopos emergerent cognitionem ei iudiciumque committit. *Vices itaque nostras, inquit, per Beticam Lusitaniamque provincias, salvis privilegiis quæ Metropolitanis Episcopis decrevit antiquitas, presentis tibi auctoritate committimus, augentes tuam hujus participatione ministerij dignitatem, relevantes nostras ejusdem remedio dispensationis excubias. Tum de celebrandis Conciliis, & de causis Episcoporum judicandis: Quoties universalis poscit religionis causa, ad Concilium te cuncti fratres evocante conveniant; & si quorum specialis negotij pulsat contentio, jurgia inter eos oborta compece, discussa sacris legibus determinando certamina. Demum verò jubet ut de singulis quibusque negotiis ad se rescribat, etiam de iis quæ finem in provincia accepissent, prorsus contra mandata quæ Vicariis Thessalonicensibus & Arelatenis data fuerant, qui tum demum relationem ad apostolicam sedem mittere tenebantur, si causa in provinciali iudicio terminari non potuisset. Quidquid autem illis, inquit Hormisdæ, provide & veteribus constitutis vel provida dispositione precipies, vel personæ nostræ auctoritate formabis, totum ad scientiam nostram instructæ relationis attestatione perveniat.*

VI. Hunc eundem Hormisdæ volunt sancto Remigio Remensi Episcopo vices suas commississe per regnum Clodovei, qui baptizatus & insertus corpori Christi fuerat ab eodem Remigio. Extant porrò literæ ad Remigium propterea datæ ab Hormisdæ, descriptæ, ut visum est viris eruditissimis, ex superiori epistola ad Sallustium, adeoque fortassis referendæ inter spurias Pontificum Romanorum epistolas. Certè Sirmondus, cum Conciliorum Galliarum tomos adornaret, in quos varia Romanorum Pontificum rescripta conjecit, istud omisit, non omisurus haud dubiè si qua in eo lux veritatis deprehensa ab illo fuisset. Quia tamen sunt qui epistolam illam germanam esse contendunt, iudicio suo fruuntur.

VII. Sanctus Gregorius vices suas in pluribus provinciis commisit diversis Episcopis, quos recensere supervacaneæ esset diligentia. Heic tantum agere paucis institui de vicariatu Maximiani Episcopi Syracusani & Augustini Cantuariensis. Ad Maximianum quod spectat, cum ad eum extent plurimæ Gregorij epistolæ, hac in primis ejus auctoritatem sancivit in Siculas Ecclesias. *Super cunctas Sicilie Ecclesias reverendissimum te virum Maximianum fratrem & coepiscopum nostrum vices sedis apostolicæ ministrare decernimus, ut quisquis illic religionis habitu censetur, fraternitati tue ex nostra auctoritate subjaceat: quatenus eis non sit necessarium post*

Tom. II.

hec pro parvulis ad nos causis tanta maris spatia transmeando pervenire; sed si qua fortasse difficulta existunt, quæ fraternitatis tuæ iudicio nequam dirimi possint, hæc solummodo nostrum iudicium flagitent, ut sublevati de minimis, in causis majoribus efficacius occupemur. Ne verò successores Maximiani ex ea epistola afferre in posterum Syracusanæ sedi conarentur vicariatum apostolicæ sedis, his eam verbis concludit: Quas videlicet vices, non loco, sed

personæ tribuimus: quia ex transacta in te vita didicimus quid etiam de subsequenti tua conversatione presumamus. Privilegium itaque fuit personale.

VIII. Anno Christi DCCVI. cupiens Gregorius Anglos imbuere religione Christi, illuc misit Augustinum Abbatem, quem postea Episcopum ordinari iussit, Pallioque decoravit. Tum ei mandavit ut duodecim Episcopos per diversa loca ordinaret sub Londinensis Ecclesiæ, ad quam ordinatus erat Augustinus, auctoritate. Mandavit præterea ut totidem Episcopi ordinarentur sub Episcopo Eboracensi. Hos autem omnes, id est, universos Britanniarum Episcopos, decernit semper subjectos fore Augustino, ita tamen ut privilegium illud non transeat ad successores. *Post obitum verò tuum, inquit, ita Episcopis quos ordinaverit (Eboracensis nimirum Episcopus) præsit, ut Londoniensis Episcopi nullo modo ditioni subjaceat. Sit verò inter Londoniensis & Eboracensis civitatis Episcopos in posterum honoris ista distinctio, ut ipse prior habeatur qui prius fuerit ordinatus.*

IX. Objici potest nullam in his Gregorij literis mentionem esse vicariatus apostolici, adeoque hinc colligi non posse Episcopos Britanniarum subjectos Augustino fuisse tanquam Vicario Summi Pontificis. Et sanè certum est vicariatum illum datum non fuisse Augustino conceptis verbis. Attamen affirmare licet eum vices apostolicæ sedis accepisse cum Pallio. Quod manifestè colligitur ex nono ejusdem Gregorij responso ad interrogationes Augustini, quæ extant apud Bedam. Interrogaverat illum Augustinus qualiter deberet cum Galliarum & Britanniarum Episcopis agere. Respondit Gregorius: *In Galliarum Episcopos nullam tibi auctoritatem tribuimus: quia ab antiquis prædecessorum meorum temporibus Pallium Arelatenis Episcopus accepit, quem nos private auctoritate percepta minime debemus. Cum Pallio igitur conjuncta tum erat dignitas Vicarij apostolicæ sedis, quam adimere Arelateni Episcopo injustum esse putabat Gregorius. Dispar ratio fuit de Episcopis Britanniarum, quos, cum nulli alij Vicario parerent, subjectos esse statuit Augustino, ut in superiori episto-*

Qij

la. Ait enim in fine istius responsi: *Britanniarum* verò omnes Episcopos tuæ fraternitati committimus, ut indocti doceantur, infirmi persuasione roborentur, perversi auctoritate corrigantur. Porro privilegium hoc personale fuisse jam observavimus. Posterioribus tamen seculis Vicarij sive Legati dignitas affixa est Ecclesiæ Cantuariensi, ita ut Ecclesiæ illius Episcopus diceretur Legatus natus apostolica.

CAPVT XLIII.

Synopsis.

I. Gregorius II. Papa Bonifacium in Germaniam misit, ut gentes illas in fide Christi erudiret. Is gessit vicem Petri inter feroces & indomitas gentes.

II. Legatione igitur Romana sedis ornatus est; ut ipse doceret apud Oiblonum & alibi. Probatum etiam auctoritate Hincmari.

III. Legationem exercuit cum consensu Regum nostrorum & Episcoporum, in neminem consumeliosus. Agnovit autem nullam se muneris sui partem exequi posse absque auctoritate Karoli Francorum Principis. Karoli Martelli pietas laudata à Bonifacio & à Pontificibus Romanis. Bonifacium auctoritatem ecclesiasticam nusquam frangi permisit. quod probatur auctoritate Lupi Ferrariensis.

IV. Gregorius II. Legatum suum Bonifacium commendavit Karolo Martello, tum omnibus Francis, rogans eos ut Bonifacio sociisque ejus alimenta victui necessaria subministrarent.

V. Queritur an ad Bonifacium pertinuerit congregatio Conciliorum. Poterat cogitare de celebrando Concilio; sed ejus ministerium quoad hoc in sola suggestione positum erat, omninoque auctoritate Principis opus erat ad Concilia congreganda. Quod probatur auctoritate Concilij Liptinensis, tum etiam testimonio Vvillibaldi.

VI. Exincto Zacharia, opus Bonifacio fuit vicariatus continuationem petere à Stephano secundo.

VII. Familiaritatis apostolica sedis vocabulo intelligitur vicariatus Romanus. Probatum auctoritate Bonifacij, Nicolai primi, & Innocentij tertij.

VIII. Refertur epistola Bonifacij ad Stephanum; qua petit ut legatio sedis apostolica sibi contineretur.

IX. Ostenditur id factum ab eo non esse prava ambitione, sed ut extraordinaria illa auctoritate uteretur ad majorem Dei gloriam. Insuper aliqua comparatio inter Bonifacium & Hilarium Episcopum Arelatensem.

X. Bonifacius abstinuit à nomine Legati donec eam dignitatem rursus accepit à Stephano, ut colligitur ex duabus illius epistolis. Martyrium pro Christo deinde subit in Frisia.

I. **Q**UOMODUM Gregorius primus Anglos fide Christiana imbuendos susceperat, ita Gregorius secundus Germanorum curam gessit, misso in eam provinciam Vvinfredo sive Bonifacio anno Christi septingentesimo decimo nono. De viri illius virtutibus necesse nunc non est

quicquam dicere, cum satis fama notus sit, resque ab eo præclare gestæ claris jam scriptoribus memoratæ sint. De legatione tantum ejus agendum est, ut intelligere possimus in quo ea versaretur, & quis ex ea fructus colligi pro rebus nostris possit. Illud tamen interim observare possumus in antecessum, multis eum variisque contradictionibus jactatum esse, utpote qui, ut ad ipsum scribit Benedictus Episcopus & vicedominus sanctæ sedis apostolicæ, vicem beati Petri gereret inter feroces & indomitas gentes. Plurimum tamen solatij inter tot mala habuit ex gratia Principum nostrorum, qui sua eum auctoritate juvarunt, eoque usi sunt ad revocandam collapsam disciplinam ecclesiasticam.

II. Legatione illum Romani Pontificis ornatum fuisse cum in Germaniam missus à Gregorio est, tamen Presbyter tantum esset, patet ex verbis ipsius ad Vvillibrordum Episcopum Trajectensem, quæ recitat Orthlonus. *Onus regiminis, inquit, quod mihi indigno imponere cupis, sancte Præsul, suscipere non audeo, quia à beato Gregorio Papa in Germaniam ob evangelizandam causam directus sum; ipsiusque legationis gratia in has barbaras nationes adveniens, sponte me tua gubernationis imperio subjeci.* Ea de causa ipse se eadem tempestate vocabatur ultimum & pessimum omnium Legatorum quos catholica & apostolica Romana Ecclesia ad prædicandum Evangelium destinavit. Et multò post ad Zachariam Pontificem Romanum scribens ait: *Et quia servus & Legatus apostolicæ sedis esse dinoscor, unum sit verbum & meum hic & vestrum ibi.* Testatur id ipsum & Hincmarus in epistola XLIV, cap. XX. *Gregorius à primo secundus, sed & tertius Gregorius, Vvinfredus cognomento Bonifacium Legatum apostolicæ sedis ad reformandam Christianitatis religionem, primò Presbyterum, postea verò Episcopum ordinatum, direxerunt.*

III. Vicariatum ille suum exercuit cum consensu Regum nostrorum & Episcoporum, quorum intererat, nulla injuria facta juri Principum aut Conciliorum. Istud ex epistola CXXXV, Bonifacij ad Zachariam collegit illustrissimus Archiepiscopus, in qua sic legitur: *Notum enim sit paternitati vestra quia postquam indigno mihi mandastis in provincia Francorum, sicut & ipsi rogaverunt, sacerdotali Concilio & synodali conventui præesse, multas injurias & persecutiones passus sum. Sanè ipse Bonifacius scribens in initiis suæ legationis ad Danielem Episcopum, agnoscit nullam se muneris sui partem exequi posse absque auctoritate Karoli Francorum Principis. Nam sine patrocínio Principis Francorum nec populum regere, nec Presbyteros vel Diaconos,*